

УДК 65014.1+658

Харченко Вікторія, к.е.н., доц., доц. Донецький національний технічний університет, Україна

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА***Анотація.***

Обґрунтовано, що в основу системи забезпечення розвитку підприємства на довгострокову перспективу має бути закладено основні принципи стратегічного управління та підходи до розробки стратегії діяльності. Формування єдиної системи управління розвитком дозволить узгодити управлінські дії у процесі прийняття стратегічних рішень.

***Ключові слова.** Розвиток, підприємство, стратегічне управління, стратегія, система.*

У нестійких макроекономічних умовах господарювання вкрай важливим є системний погляд на вирішення виробничих, економіко-фінансових, соціальних, екологічних проблем промислових підприємств. При цьому система забезпечення розвитку підприємства набуває таких рис, як невідкладність, необхідність, надійність та ефективність, а формування системи стратегічного управління розвитком дозволяє вирішувати важливі для життєдіяльності підприємства завдання і стає запорукою узгодженості різних стратегічних управлінських заходів щодо забезпечення результативності функціонування суб'єкта господарювання.

Метою статті є обґрунтування змісту системи забезпечення розвитку підприємства.

Узагальнення наукових доробок щодо проблем розвитку, стратегічного управління, системного підходу, щодо розробки і реалізації стратегій діяльності [1-8] дозволило визначити ключові поняття для спрямування діяльності підприємства на довгострокову перспективу:

- базові поняття: стратегічне управління, розвиток, стратегія;
- синтез понять: стратегія розвитку; стратегічний розвиток;
- складні поняття: стратегічне управління розвитком, система

стратегічного управління; система управління розвитком.

Існуючу залежність між поняттями «стратегія», «розвиток» і «стратегічне управління» продемонстровано у табл. 1.

Таблиця 1

Залежність між поняттями «стратегія», «розвиток» і «стратегічне управління»

Найменування поняття	Визначення поняття
<u>Розвиток</u>	результат реалізації <i>стратегії</i>
Управління <u>розвитком</u>	управління, що пов'язане зі <i>стратегіями</i> зростання: концентрованого, інтегрованого і диверсифікованого зростання
<i>Стратегія</i>	дозволяє: - направити процес <u>розвитку</u> організацій; - встановити і досягти довготривалої цілі <u>розвитку</u> національної економіки
Стратегічне управління	- процес управління довготермінованими цілями, <i>стратегією</i> ; - реалізація підходів до діяльності для встановлення цілей <u>розвитку</u> ; - довгостроковий <u>розвиток</u>

Примітка. Узагальнено за [1, 2, 4, 5].

Спираючись на сутність понять «стратегія» і «розвиток», узагальнюючи різні їх тлумачення, О.М. Кукушкін [5] визначає стратегію розвитку як довгостроковий план щодо напрямку розвитку, формування і використання потенціалу підприємства. На думку В.А. Чичун [8] стратегія розвитку на тривалу перспективу дозволяє адаптуватися до ринкових умов, реагувати на зміни середовищ і є основою стратегічного управління. Також слід зазначити, що у дослідженнях, присвячених сутності категорії «розвиток», серед видів розвитку відділяють і характеризують стратегічний розвиток, пов'язаний з інноваціями.

Подані у табл. 1 визначення стратегічного управління можна доповнити, розширити і виділити зв'язки з іншими економічними категоріями, такими як потенціал, зміни, середовище, конкурентні переваги, результати, ефект тощо [1-8]. У цілому слід наголосити, що стратегічне управління розглядається здебільшого з трьох позицій: як процес, як діяльність та безпосередньо

управління. У даному контексті в доповнення до визначень, які наведено у табл. 1, можна навести найбільш місткі, за авторською позицією, трактовки терміну «стратегічне управління»: по-перше, *як процесу*: процес підтримки діяльності; по-друге, *як діяльності*: діяльність щодо постановки цілей і задач організації, підтримки взаємовідносин з оточенням; по-третє, *як управління*: управління результатами; управління, яке проводить своєчасні зміни.

Певний інтерес у науковців викликають такі проблемні напрями дослідження як стратегічне управління розвитком і створення системи стратегічного управління підприємством. Щодо систем стратегічного управління підприємством, то їх структура, на думку Т.О. Кокодей [3], містить цілі, завдання і функції системи, а також ресурси. Як відзначає Т.Є. Циба [7], такі системи залежать у першу чергу від умов функціонування підприємства, а також особливостей підприємства і характеристик зовнішнього середовища, із чим слід погодитися, однак варто зазначити, що усі системи стратегічного управління промисловим підприємством повинні мати спільні характерні риси, такі як: принципи формування; набір основних керованих елементів системи; виконання критичних співвідношень між показниками (елементами); процедури узгодженості управлінських рішень усередині підсистем управління і між підсистемами стратегічного управління; досягнення ефективності функціонування суб'єкта господарювання у процесі розвитку.

У проаналізованих фахових дослідженнях стратегічне управління розвитком пов'язується із забезпеченням конкурентних переваг підприємства, а також із зростанням обсягів господарювання, інноваційною спрямованістю, що досить вдало підкреслює сутнісні особливості даного поняття, які не викликають протиріч.

Виходячи із змісту категорії «розвиток» в стратегічному аспекті дослідження, результативність стратегічного управління розвитком підприємства забезпечується завдяки:

– впровадженню системного управління всіма сферами діяльності підприємства: виробничо-технічної, економічної, фінансової, інвестиційної;

- системному підходу до вирішення проблем підтримки рентабельності, конкурентоспроможності, нарощування потенціалу, впровадження інновацій;
- творчому підходу персоналу до реалізації мети господарювання.

У наукових доробках, у тому числі авторській праці [6] досліджується інше складне комплексне поняття – система управління розвитком промислового підприємства. З огляду на стратегічний аспект управління розвитком підприємства доречним є дослідження поняття «система стратегічного управління розвитком промислового підприємства» як системи, що об'єднує процеси розробки і виконання стратегічних фінансово-економічних та виробничо-технічних управлінських рішень щодо забезпечення ефективної реалізації стратегій і досягнення цілей розвитку промислового підприємства в умовах дестабілізуючого впливу зовнішнього оточення та регулює взаємозв'язки між складовими частинами даної системи на основі оптимізації процесів досягнення і підтримки ефективності функціонування у діючих умовах господарювання.

З результатів проведеного дослідження випливає, що система забезпечення розвитку підприємства у довгостроковому періоді має визначати: цілі і завдання розвитку, функції стратегічного управління, стратегію розвитку підприємства, механізм реалізації стратегії розвитку, механізм стратегічного управління розвитком, основні засади системи стратегічного управління розвитком підприємства, критерії ефективності функціонування системи стратегічного управління розвитком, потенційні можливості до подальшого розвитку підприємства. Наведений перелік складових у системі забезпечення розвитком є певною послідовністю управлінських дій, виконання яких сприяє поєднанню процесу реалізації цілей розвитку виробничо-збутової, фінансової і ресурсної підсистем і утворює єдину ефективну систему управління на підприємстві.

Таким чином, у роботі доведено, що складні умови функціонування промислових підприємств вимагають системного бачення у вирішенні проблем розвитку, досягненні цілей стратегічного управління і реалізації стратегії

діяльності. Формування системи стратегічного управління розвитком підприємства з подальшим постійним контролем за її життєздатністю є основою стабільності господарювання суб'єктів ринкових відносин на перспективу та основним етапом у створенні системи забезпечення розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Ансофф И. Стратегическое управление [Текст]: [пер. с англ.] / И. Ансофф; [науч. ред. и авт. ст. Л.И. Евенко]. – М.: Экономика, 1989. – 520 с.
2. Дунда С.П. Управління розвитком підприємств хлібопекарної галузі [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / С.П. Дунда. – Київ, 2011. – 20 с.
3. Кокодей Т.А. Структура и механизм системы стратегического управления предприятием / Т.А. Кокодей // Экономика Крыма. – 2006. – №17. – С.100-104.
4. Колодійчук А.В. Розвиток понятійно-термінологічної підсистеми "стратегічне управління промисловістю" [Текст] / А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. пр. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2012. – Вип. 22.2. – С. 260-270.
5. Кукушкін О.М. Сутність поняття "стратегія розвитку підприємства" [Текст] / О.М. Кукушкін // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – Львів: НЛТУ України, 2005. – Вип. 15.2. – С. 220-227.
6. Харченко В.А. Сутність системи управління розвитком промислового підприємства [Текст] / В.А. Харченко // Економіка промисловості. – 2013. – №4. – С. 100-110.
7. Циба Т.Є. Розвиток стратегічного управління підприємством [Текст] / Т.Є. Циба // Економіка і регіон. – 2009. – №1 (20). – С. 120-126.
8. Чичун В.А. Удосконалення стратегічного управління діяльністю підприємства [Електронний ресурс] / В.А.Чичун // Збірник наукових праць [Буковинського університету]. Сер.: Економічні науки. – Чернівці: Книги-XXI,

Економічний дискурс: міжнародний збірник наукових праць. – Вип.3. (м.Львів). – Тернопіль: Крок, 2014. – С.61-64

2011. – Вип. 7. – Режим доступу: http://archive.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/znpn/2011_7/27USU.pdf.